

Nr 5 Maj 1966

Kr 2.00
(inkl. oms)

Det Bästa

ur Reader's Digest

ARTIKLAR AV BESTÅENDE VÄRDE:

Ett vänskapens eldprov	25
Lever vi i ett exploderande universum?	31
Bistölder kan förhindras	36
Prins Philip i närbild	40
Vad djuren slåss om	47
En spjuver i hög hatt	51
Äventyret vi nästan missade	56
Nehrus dotter för verket vidare	63
Skyddsängeln i lufttrumman	73
Ny Panamakanal byggs med atomkraft?	81
Hur Japan hejdade sin befolkningsexplosion	91
Amerikas väg till ekonomiskt välstånd	109
Westminster Abbey: försönings tempel	113
Ungdomens aggressivitet en kraft att ta vara på ...	125
Så snoppas en snobb	145
Humor i uniform	151
Metallerna inom oss	153
Världens längsta biltunnel	165
Människan bakom namnet	176
Rätt vård förebygger tandlossning	179
Kvickt sagt	8
I Vår Herres hage	10
”Varför är jag alltid så trött?”	17

MÅNADENS BOK:

Slutstriden-II..... 185

Vem skulle inta Berlin 1945 — Röda armén eller de västallierade? Nya fakta om spelet bakom kulisserna avslöjas i detta avsnitt av Cornelius Ryans sensationella bok.

Världens mest lästa tidskrift. Utgiven på 14 språk.

Köpes i över 26 miljoner ex. varje månad.

*Ett sensationellt
musikerbjudande
från Det Bästa*

Musik för Miljoner

POPULAR MUSIC - THAT WILL LIVE FOREVER

140 odödliga melodier
av mer än 100 fram-
stående kompositörer.
Finns i såväl mono som
stereo. Levereras i ett
elegant lyxalbum.

ur ledande tidskrifter och läsvärda böcker utvalt av

DET BÄSTA

Reader's Digest

© 1966 READER'S DIGEST A.B.

ARG. 24 NR 5

MAJ 1966

Drama i verkliga livet

Ett vänskapens eldprov

Av JOHN REDDY

PASSNINGEN gick i en lyra högt över fältet och hammade på hans med fin beräkning utbredda fingerspetsar. Han var en praktpojke och kanske en blivande stjärnspehare. Men han fick inte grepp om bollen, den slank undan och rullade retfullt bortåt gräsplassen. Detta var tredje gången den dagen som han hade tappat en passning, och dessutom hade han funlat med bollen vid ytterligare ett par tillfällen.

När den förbryllade ynglingen efter dagens träning provande sträckte och böjde fingrarna lade han märke till att högerhanden var ovanligt känslig för beröring. Men nästa dag deltog han som vanligt i träningen.

Paul Scott hette han, en 18-årig gymnasist med ett klädsamt rufs av lockigt, kastanjebrunt hår. Han var en populär elev i högsta klassen i ett föroftsgymnasium i New York. Vid sidan av idrotten hyste han det för sin ålder normala intresset för flickor och dans. Till våren skulle han få sitt avgångsbetyg och gå vidare till något universitet.

Men hela hösten fortsatte han att alltemellanåt tappa bollen under träningen. Hans grepp blev allt sämre och även vänstra handen blev överkänslig. Därefter började han förlora känslan i bägge händerna. Skolläkaren trodde att det kunde röra sig om en släng av polio och spjälkade händerna. Men det tillstötte andra och allvarigare besvär.

Paul började mitta kontrollen över sina muskler. Han hade svårt att klara de enklaste saker — att knyta skornas snåren, knäppa skjortan eller skära kött vid middagen. Därnäst började hans ansikte av oförklarlig anledning svälla.

Hans föräldrar, som blivit mycket oroliga, tog honom nu med sig till en specialbänk för ledsjukdomar i New York för att få honom grundligt undersökt. Specialister undersökte honom. Specialister undersökte honom till syns robusta ynglingen en rad prov och försökte diagnostisera hans förbryllande symptom. En kvinnlig läkare ställde slutligen diagnosen: "Jag är ledsen att behöva säga det, men jag tror att det är lepra, det som folk brukar kalla speitiska."

En skuggornas värld. I och med denna ord föll Paul Scotts bekymmer till en värld i spiltor. *Det kan inte vara så, tänkte pojken desperat. Speitiska var någonstans som drabbade folk i Asien och Afrika, men inte i New York — inte honom!*

Ändå var det sant. Man ordnade plats för Paul på National Hospital i Carville, Louisiana, det enda sjukhuset i Förenta staterna för speitiska patienter. Paul och hans familj drog sig tillbaka in i den skuggvärld där de tar sin tillflykt som drabbats av speitiskans utargula plågor. Håsovårdsmyndigheterna telefonerade till hans skola och meddelade kort och gott att han måste avbryta studierna på grund av sjukdom. Ingen ytterligare förklaring gavs. Inför beaktandehöret sa hans föräldrar att Paul led av blodbrist

och hade rest till släktingar i en annan stad för att återhämta sig.

Paul fick göra resan till Louisiana i en reserverad järnvägsvagn med en läkare som enda följeslagare. På sjukhuset upptogs den dödsförskräckte ynglingen i vad Albert Schweitzer kallat "deras brödraskap som bär smärtans tecken på sin panna". Som nästan alla andra patienter skrevs unge Scott in under antaget namn och började undergå behandling. Hans tillstånd förvärrades snabbt. Han förlorade all känsl i händerna, och därnäst böjades hans fingrar kröka sig som klor. Hans ansikte svallade enormt, och det uppstod vanställda knutor och böjder i ansiktet och på benen. Han höll också på att mista synen på ena ögat. Därtill började njurarna krångla.

När hans tillstånd började bli förvirlat, uppläste forskarna de sulfonamidpreparat som visade sig ha förmåga att bota speitiska. Paul reagerade positivt för behandling med preparatet Promin, och efter sex plågsamma år blev han uskriven från sjukhuset som botad. Men sjukdomen hade efterlämnat outplånliga spår: han var invaliderad och vansinnig.

En enslig vandrare. Paul hoppades på att kunna återgå till ett normalt liv. Men vart han än gick efter återkomsten till New York, strider folk på hans vanställda yttre. I tunnelbanor och på restauranger viskade man och drog sig undan. Han kunde inte få något arbete. Hans forna vänner kände sig illa till

mod i hans sällskap och drog sig så småningom undan. Den groteska förändringen av hans utseende blev svar att utvärda till och med för hans föräldrar. De avrådde honom från att visa sig utomhus så att grannarna inte skulle få syn på honom. Slutligen flyttade de själva till en annan stad, medan Paul ensam stannade kvar i New York.

Han behandlades på det ena sjukhuset efter det andra och många försök gjordes att reparera skadorna efter sjukdomens härjningar. Han undergick 16 operationer i händerna — utan bedövning eftersom de saknade känsel.

Till sist gav en godhjärtad man honom arbete på ett litet kontor. Han undvek att gå ut när folk var i rörelse men brukade vandra längs öde stränder under veckohelgerna eller på tomma gator sent på natten när just ingen var ute. En regnig, blåsigt höstkväll stötte han ihop med några barn under en gatykta. "Titta på den där", utbrast en av dem och pekade på honom. "Han har visst tagit på sig ett skräpansikte!"

Dessa grymma ord, uttalade i barnsligt oförstånd, kom Scott att vandra bort i blindo i mörkret, uppfyllt av vrede och bitterhet. Alla hans plågor och förödmjukelser tycktes välla upp i en våg av ursinne och förtviflan. En tillfällighet styrde hans steg till St Patrick-katedralen. Trots att han inte var katolik gick han in för att få lugn och frid. Någonstans förmådde honom att böja knä där och försöka återvinna kontrollen över sin pinade

själ. Han kom att erinra sig vad han hade läst om biskop Fulton Sheens arbete för speitiskans offer*. Då en präst gick förbi i det dunkelt upplysta mittskeppet sa Paul: "Jag skulle vilja träffa biskop Sheen."

Prästen förklarade att biskopen inte var direkt knuten till katedralen. "Men om ni ger mig ert namn och er adress, ska jag försöka ordna så att ni får träffa honom", sa han.

Inte långt därefter fick Scott ett brev med inbjudan att komma till biskop Sheens arbetslokal. När den unge mannen linkade in, sa han: "Jag har kommit till er, därför att jag inte har någon annan att vända mig till. Jag har inte en vän i hela världen."

"Men då har ni en nu i alla fall", svarade biskop Sheen leende. "Har ni lust att äta middag med mig i morgon?"

Vägen ut. Under middagens lopp berättade Scott för biskopen om sin ensamhets provningar. Han berättade om de svåra åren på sjukhuset, och om det nästan ännu större lidande han fått utstå genom vännernas och familjens svek sedan han hade blivit botad. Han berättade att han inte långt efter tillfrisknandet sänar hade fått arbete vid ett flygbolag, bara för att i sista minuten bli avvisad därför att "det skulle inverka menligt på stämningen bland personalen".

Biskop Sheen väntade tills Scott

* Som ledare för Society for the Propagation of the Faith i USA över biskop Sheen upskatt över 400 speitisksjukhus jorden runt.

hade talat färdigt. Sen sa han stillsamt: "Dante börjar en av sina vackraste dikter med att tala om hur han kommer till 'den mörka skogen'. Du har vandrat i förtvivlans mörka skog, Paul. Du måste hitta en väg ut ur den. Gud har säkert ett syfte med ditt liv. Det gäller för oss att hitta det." Tålmodigt och med stor mildhet gjorde han klart för Scott, att vägen ut ur den mörka skogen var att utvärda sitt olycksbåle med tapperhet. "Rygga inte tillbaka för bördan", rådde han. "Åta den, och du kommer att finna den lätt."

Ingen självönskan. Biskopen mätte Paul att möta sitt problem med tålnhet och styrka, men han begreppsligade inte svårigheterna. "Du kommer aldrig att få många vänner", sa han, "men de vänner du får kommer att bli verkliga vänner."

Den första av dessa verkliga vänner blev biskop Sheen själv. En gång i veckan bjöd han hem Paul på middag. Eftersom Paul hade svårt att använda sina händer, skar biskopen köttet åt honom. Han hjälpte Paul att få tag på en liten lägenhet och möblera den. Var gång biskopen framträdde i TV, blev Paul inbjuden att sitta med bland publiken.

Biskopen sökte ständigt stärka den unge människans livsvilja och självförtroende. Han citerade André Malraux: "Även om vi måste dras med ett olyckligt öde, kan vi övervinna det genom vårt sätt att utvärda det", och han fortsatte varnande: "Iblandet kan driva den drabbade

att förbanna Gud, så som Job blev uppmannad av sin hustru att göra. Men mötgångturen med själsligst gör den lidande till en ädlare personlighet."

Trots att sin medkänsla ville biskopen inte tillåta Scott att hänga sig åt självönskan. "Det finns tio miljoner spelställefall i världen", berättade biskopen vid ett tillfälle. "Och du är botad." Han påminde Paul om den bibliska berättelsen där tio spelställe blev botade av Jesus, men bara en kom tillbaka för att tacka honom. "Har du någon sin tacksägelse för att du har blivit botad?"

Detta fick Paul att tänka över sin situation. Han mindes nummorna på sjukhuset som frivilligt och utan att klaga ägnade sitt liv åt patienterna. Han erinrade sig doktor Daniel Riordan som hade utfört de 16 operationerna på hans invalidiserade händer och gång på gång provat nya kirurgiska metoder för att försöka återge dem deras brukbarhet. Han tänkte på sin vän och medpatient Stanley Stein som förlorade en outtröttlig kamp för att sitta undan sängen av vidskeplighet och fruktan kring spetsjukan — trots att sjukdomen gjort honom själv blind. Framför allt hade han det exempel som biskop Sheen gav honom genom att ägna tid och intresse åt att hans tillvaro skulle få mening och glädje. Paul Scott började gradvis bina sig väg ut ur förtvivlans mörka skog. "En lång lång tid." Sakta men säkert stärktes Paul Scotts livsansingar, och hans bitterhet försvann.

Tidnals led han dock alltså jämt av sin ensamhet. "Vänskap är som de flesta ting av värde", sa biskopen till honom. "Den är inte lättvunnen. Men det finns ett värde också i ensamheten. Den kommer att hjälpa dig att rätt värdesätta vänskapen när denna kommer till dig. Och var säker på att den kommer."

Som biskopen hade förutsett började Paul finna nya vänner. En kvinnlig arbetskamrat på kontoret sa till honom: "Jag skulle vilja bli vän med dig." En annan sa att hon trodde att hans utseende kunde förbättras genom plastiska ansiktsoperationer.

"Men plastikkirurgi är dyrt", invände Scott.

"Bekymra dig inte om det", sa arbetskamraten. Hon skickade honom till två av New Yorks främsta ansiktskirurger. Under en tvåårsperiod undergick Scotts utseende en märkbar förbättring tack vare fyra omfattande operationer. Både operationerna och sjukhusvistelserna bekostades av de båda läkarna. När Scott försökte tacka dem, erinrade han sig biskop Sheens ord: "Du kommer aldrig att få många vänner. Men de vänner du får kommer att vara verkliga vänner."

Och Paul fick snart fler sådana. Hustrun till en känd arkitekt fick höra talas om Paul Scott och vann hans förtroende och så småningom hans vänskap. Hennes make hälsade ofta på hos Paul i hans lilla lä-

SPETSJUKA eller lepra — i många länder känd under namnet Hansens sjukdom efter den norske läkaren Gerhard Armauer Hansen (1841—1922) som år 1873 upptäckte leprabacillen — kan nu helt botas genom behandling med sulfonamidpreparat. Vid tidig diagnos och snabb behandling behöver sjukdomen inte lägre förlora invaliditet eller vansällhet. Dessutom är spetsjukan troligen den minst smittosamma av de smittosamma sjukdomarna: under de 71 år som National Hospital i Carville existerat har inte en enda läkare eller sjuksköterska ådragit sig sjukdomen.

genhet. Så bad en kvinnlig TV-producent om råd och hjälp med en film om spetsjukan som hon arbetade på. När filmen var färdig, bjöd hon Paul hem till sig att se den vid en privat visning. Efter föreställningen ordnade man dans. En söt flicka som kommit i samspel med Paul uppträdde att de var födda på samma dag. Hon kysste honom spontant.

"Det är bäst du torkar bort läppstiftet", sa hon.

"Nej", svarade Paul mitt emellan skämt och allvar. "Det är länge länge sen jag blev kyssd av en söt flicka."

Paul Scott besöker alltså då och då TV-producenten och hennes make och sitter barnvakt åt dem, när de ska bort. Han har också några andra vänner. Och fortfarande träffar han ofta biskop Sheen.

Han känner åter att han lever. Han inser att hans liv aldrig kan bli helt normalt, men han har funnit styrka att möta de problemen han ständigt ställs inför. Vänskapen ter

sig nu för honom lika dyrbar som ädla stenar. De enklaste utslag av medmännisklighet — en inbjudan till lunch, en eftermiddag på badstranden med en vän, någon timmes samtal — detta är ögonblick att sätta värde på och bevara i minnet. Han har verkligen funnit sin väg ut ur "den mörka skogen".

Paul Scott fick sin största upp-

manen när han för lite länge sedan så en gång fräskte tacka biskop Sheen för att denne hade gjort för honom: "Jag har gett mig er vänskap, er tid, allt jag har", sa Paul, "och jag har ingenting att ge er i gengäld". "Så är det inte alla, Paul", sa biskopen. "Det är du som ger mig styrka."

Jorden runt

LEVANANDA I Aklavik i Canadas nordvästerterritorier rycker lite alla att det är något måttvärdigt med altartavlan i deras anglikanska kyrka. Den föreställer de tre vise männen besök hos Jesusbarnet i Betlehem. I sällat för Kapten, Melchor och Balthasar är de goda gåvorna givare handlanden, norrländsprästen — och en medlem av Canadas ridande polis.

Tine

En annan för "inte alltför resliga" män i Madrid har 45 medlemmar. Klubbens främsta syfte är att skaffa medlemmarna plåster långt från vid offentliga möten.

Paul Anthony, NANA

NAGRA TONÅRNGAR på bibelkurs i Lausanne i Schweiz observerade hur mycket dagens unga män liknar Simson. Som en flicka sa: "Dom är imponerande, skryter om sin styrka och har för långt hår."

NANA WNS

LARI är en finländsk hund som kan nosa upp malmyrsluggor, och han vann över en geolog i en nyligen arrangerad tävling. Lari sniffade rätt på 1,350 malmyrsluggor, medan geologen bara hittade 270. Vid polarexpeditionen fick hundens tränare, Pentti Maitsson, 7.000 finska mark av staten som belöning och Lari fick sex korvar. Finländarna håller nu på att träna två malmyrhundar till.

Reiters

I STRASBOURG i Frankrike fanns en snaskgris till tjuv som stal konjak, kakor, choklad och karameller från sin förra arbetsgivare. Men han kunde inte betyda sin lust att smaka på bytet. Polisen behövde bara följa spåret av godis-papper och kunde sedan snabbt gripa den nedsträpande boven i hans gömmställe.

USA:s vicepresident
analyserar de verkamma faktorerna
bakom sitt lands lysande
ekonomiska utveckling

AV HUBERT H. HUMPHREY
Föränta staternas vicepresident

Amerikas väg till ekonomiskt välstånd

"P APPA är affärsman, men jag tänker ägna mig åt något allmännyttigt", hörde jag en ung man säga för lite sen. Tydligt an såg han sig tala om två helt oförenliga saker. Det var inte första gången jag stött på denna inställning.

Det är faktiskt förvånande hur många unga människor som tycks se ett slags motsatsförhållande mellan affärsverksamhet och en verksamhet i det allmänna tjänst. Om sanningen ska fram, finns det i dagens Amerika alljämt en del ungdomar som har en negativ syn på affärslivet. Och detta trots att det s. k. profilsystemet har skänkt högre välstånd åt fler människor än något annat ekonomiskt system genom ti-

derna. En ung man vars håg står till att tjäna samhället kan mycket väl välja affärsbanan. Han kan äga sina krafter åt den enskilda företagsamheten, inte i känsla av att han gör det för snöd personlig vinning, utan i det stolta medvetandet att han hjälper till att bygga sitt lands framtid.

Många människor — i synnerhet bland dem som växte upp under den stora depressionen — har vant sig att tro att staten sitter inne med lösningen på alla problem. De har till exempel fått för sig att rätta botten för arbetslöshet är att staten ökar sina utgifter. Erfarenheten har emellertid visat att samhällets ekonomiska hälsa beror av många olika faktorer. Det finns inga enkla patentrecept för full sysselsättning, produktionsökning eller stabil prismsväng. En sak är säker: den dynamiska kraften i USA:s ekonomiska liv är den enskilda företagsamheten.

Vi tror på det s. k. profitsystemet. Vi instämmer med Samuel Gompers, grundaren av den ena av USA:s bägge landsorganisationer, som en gång sade ungefär så här: Den största orätt ett företag kan göra mot arbetaren är att inte gå med vinst. När fabriken slår igen, betyder det att så och så många arbetstillfällen försvinner.

En affärsman kan rimligen förvänta sig att göra en vinst om han tillverkar en bra produkt, sköter driften omdömesgilt och utför en tjänst som det finns behov för. Staten uppmuntrar dylikt "profitmakeri" — eller borde göra det. Av af-

färsvinsterna kommer skatteintäkter.

I fjol sprang bruttonationalprodukten upp till överraskande 675 miljarder dollar. De amerikanska bolagens nettovinst har under de senaste fem åren oavvärligt stigit från 24,4 miljarder dollar i början av 1961 till 44,9 miljarder i slutet av 1965.

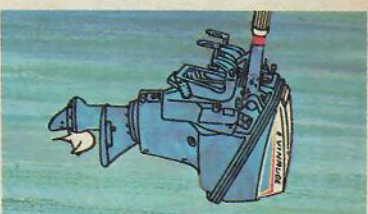
Samtidigt har medelveckelönen stigit till över 106 dollar. Arbetslösheten har gått ner från 5,7 procent 1963 till 4 procent i januari 1966. Priserna har hållit sig relativt stabila; konsumentpriserna är praktiskt taget oförändrade sedan 1960. Detta är alltså de kalla siffrorna. Vad innebär de?

De innebär att USA:s ekonomiska maskineri, drivet av enskild företagsamhet och fri konkurrens, rör sig framåt.

Skattesänkningarna 1964 syftade till att främja den enskilda företagsamheten — att skapa mera vinster, högre löner, fler arbetstillfällen. Beslutet att sänka skatterna var framför allt uttryck för en djup tilltro till den fria företagsamhetens styrka och livskraft. Boksletet vid årsskiftet visade att denna tilltro var berättigad.

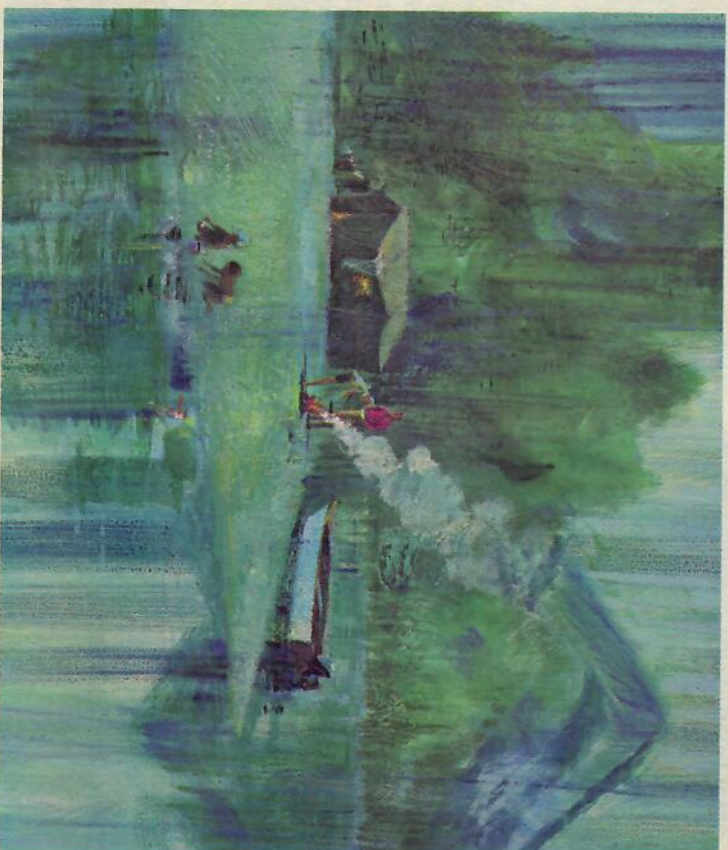
USA:s ekonomiska system har på ett lysande sätt bevisat sin effektivitet. Första halvåret 1965 var bolagens nettovinster 20 procent högre än första halvåret 1964.

Denna vinst finns tillgänglig för nyinvesteringar, expansioner, utdelningar. Den göms inte under madrassen, den tas i bruk, återförs till näringslivet.

VATTEN + EVINRUDE = GLADARE, FRISKARE FRITID

En vinnande kombination även för Er. Flera lyckliga dagar tack vare 59 års världfull teknisk erfarenhet. Som gör dagens Evinrude-motorer mera värda att äga än någonsin. Dessutom tryggheten — att veta att Ni har en motor som Ni alltid kan lita på. Med en Evinrude kommer Ni ut och hem lika säkert i alla väder. ■ Alla 21 modellerna i 1966 års Evinrude-program (18 olika utbordare från 3,8 till 100 hk och "Z-Drive"-modeller mellan 90—200 hk) har 2 års fullgaranti som gäller för både reservdelar och arbete. Tillverkas av Evinrude Motors, som ingår i världskoncernen, Outboard Marine. Representeras i Sverige av AB Lincor, Stockholm, som gärna står till tjänst med upplysningar om, närmaste återförsäljare där Ni kan se årets Evinrude-modeller.

EVINRUDE

En säker barometer på näringslivets förtroende för framtiden är just dess villighet att investera i nya anläggningar. En officiell undersökning som företogs i december 1965 visade att investeringsnivån under hela året låg 15,6 procent högre än föregående år. Totalsumman, 54,85 miljarder dollar, var nästan dubbelt så hög som för tio år sedan. Detta är siffror som inte något annat land kan uppvisa maken till.

Men för hela den fria världen bör det ändå vara glädjande siffror. Medan de totalitära staternas ekonomer kämpar med allvarliga svårigheter, har USA:s ekonomi visat en stigande kurva under 60 månader i sträck: varje månads resultat har överträffat den föregående.

Det amerikanska näringslivet fyller sin uppgift på ett högst berömvärt sätt — genom att hålla lagren på rimlig nivå, undvika onödiga kostnader och tillhandahålla allt fler och bättre produkter och tjänster.

Ett resultat av näringslivets blomstring är att den amerikanske arbetaren har en levnadsstandard utan motstycke i världen.

Kommunisterna kommer till de fattiga, de underbetalda och utsugna folken i världen och säger: "Följ oss. Lysna till oss." Till det kan amerikanerna gennåla: "Se på er amerikanska broders levnadsstandard, se på hans välnående familj, hans komfortabla hem, hans bil, hans bankkonto."

Under den amerikanska formen av kapitalism och fri företagsamhet stannar inte affärsvinsterna hos af-

färsmännen. De kommer hela folket till godo. Det är affärsvinsterna som har gjort USA till det högt utvecklade land det är. De finansierar inte bara statsmaskineriet, utan också försvaret, undervisningen, sjukvården, forskningen och humanitära verksamheter av många slag.

Idealen för president Johnsons "Great Society" ("Stora samhälle") kan förverkligas endast med hjälp av näringslivets vinster. Det är enda sättet att betala kostnaderna för investeringar i ett bredare och bättre undervisningsväsende, fullare sysselsättning, bättre yrkesutbildning, teknisk och ekonomisk hjälp åt andra folk och krig mot fattigdomen hemma. Vi kan inte göra allt detta genom att bara dela den gamla kakan. Vi måste baka en större kaka.

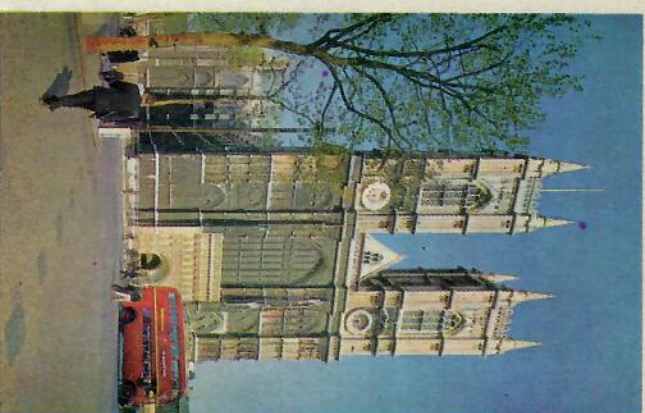
Den enkla och ofrånkomliga sanningen är att USA inte har råd att inte hålla sig med en blomstrande ekonomi. Det måste ha stigande produktion och försäljning, ökad sysselsättning, högre löner, större vinster. Endast under dessa förutsättningar har "The Great Society" någon mening. De nämnda målen ligger uppenbarligen inom räckhåll. Den amerikanska, på fri företagsamhet grundade ekonomin har alljämt en väldig växtkraft — och därmed förmågan att bidra till större ekonomisk och social rättvisa för alla.

Att aktivt medverka i detta ekonomiska system — i den enskilda företagsamhetens och fria konkurrensens ekonomiska system — är en i hög grad allmännyttig gärning.

Med 900
års engelsk
historia innesluten i sina
murar står Westminster Abbey
som en symbol för
försörjning
och hopp
i en
stridande och
otrygg värld

AV JOHN KORD LAGEMANN

Westminster Abbey: Försörjnings tempel

SLAGET OM Storbritannien närmade sig sin kulmen den 3 september 1940, den dag då slutet på Englands första år i andra världskriget skulle högtidligt hållas.

Under gudstjänsten i Westminster Abbey. Premiärminister Winston Churchill och hela kabinettet skulle närvara. Men om det blev flyglarm under gudstjänsten? Genom anslag på kyrkbänkarna uppmannades menigheten att i händelse av larm ha bytt några ord med premiärministern tillkännagav domprosten att gudstjänsten skulle hållas trots flygräden. "Fortsätt bara", sade han till en av domkyrkoprästererna. Och han och Churchill trädde in.

"värdigt men skyndsamt" uppsöka skyddsrummen.

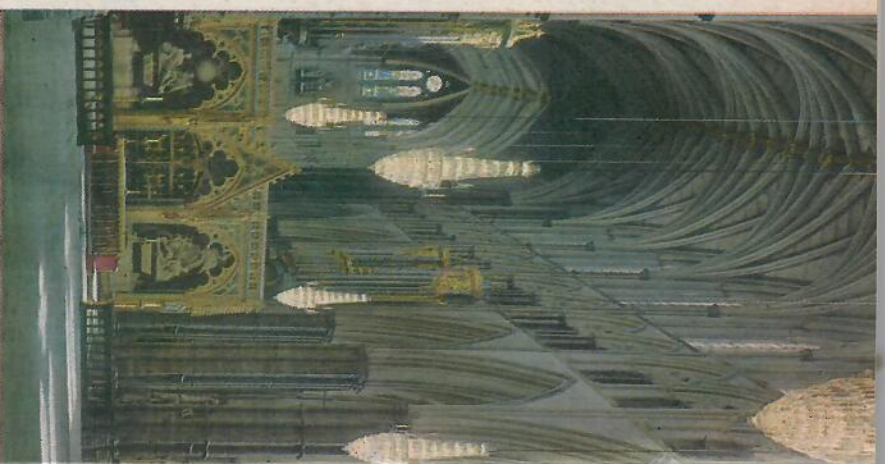
Just i det ögonblick då Churchill anlände och domprosten skyndade fram för att ta emot honom, började sirenerna tjuta. Men efter att ha bytt några ord med premiärministern tillkännagav domprosten att gudstjänsten skulle hållas trots flygräden. "Fortsätt bara", sade han till en av domkyrkoprästererna. Och han och Churchill trädde in.

I år, 1966, kan Westminister Abbey fira 900-årsjubileum, och under hela denna tid har den haft sin givna plats i Englands stolta historia. Inte att undra på att britterna och hela den engelsktalande världen hyser en sådan varm tillgivenhet för den vördnadsbjudande gamla byggnaden. De känner att deras särrätt med denna institution som i sig sammanfattar kyrka och stat, tradition och förmåelse, kungadöme och folkstyre. "Englands historia skriven i sten", har någon kallat Westminister Abbey, men den kan snarare liknas vid en stor episk dikt där slutstrofen ännu inte skrivits.

Alltfrån Vilhelm Erövaren 1066 har alla Englands monarker — med undantag för Edvard V och Edvard VIII — krönts här. I kapellhuset sammanträdde parlamentets underhus i nära tre århundraden, tills det 1547 flyttades till Westminsterpalatset mittöver gatan.

Geoffrey Chaucer bodde på Abbeys område och skrev en del av sina odödliga verk där. Från sitt fängelse i Abbeys porthus vandrade den ryktbare sjökrigaren och upptäcktsresanden sir Walter Raleigh till sin avrättning, och i Jerusalemskammaren lades sista handen vid reformationens stora engelska bibelöversättning.

Här har England begravt och förevigat sina stora hjältar, och här — strax intill den ökande soldatens grav — avtäckte drottning Elizabeth II i september 1965 den minnessten som bär inskriften "Remem-

Westminister Abbeys imponerande mittskepp, som nyligen restaurerats och försatts med stora kristallkronor

ber Winston Churchill" (Minns Winston Churchill).

Kunglig kompromiss. Hemligheten med Westminister Abbeys beständighet antyds i mottot för årets jubileumsfirande: *Försoning*. I stället för att söka förneka eller undertrycka stridiga element inom kyrkan, nationen eller människonaturen har Abbeyn alltid strävat att närma dem till varandra, ena dem.

Foto: Fox

Ett exempel. År 1964 vajade plösligt en obeaktad rödgrönsvar flagga bredvid Union Jack på kyrkans nordvästtorn. Det var Malawis, f. d. Nyaslands, nationalflagga. Samma Abbey som hyser kvarlevorna av Storbritanniens stora imperiebyggare firade ännu en f. d. brittisk kolonis självständighet! Liksom vid de gudstjänster som tidigare hållits för Nigeria och Kenya inleddes ceremonin med "God Save the Queen" och avslutades med den nya nationens nykomponerade nationalsång. Deltagarna i högtidligheten fick den taktulla påminnelsen: "Processionerna torde dela sig vid David Livingstones grav och ej gå över den." Doktor Livingstone, den skotske upptäcktsresanden, var ju den man som för hundra år sedan öppnade Afrikas inre för västerlänningarna.

Westminister Abbey kom till genom en kompromiss. Edvard Bekännaren — en angelsaxisk konungason som vistades som landsflyktig i Normandie — gick ed på att, om han kom lyckligt och väl tillbaka till England och blev kung, skulle han företa en pilgrimsfärd till Petri grav i Rom. Kort efter det han avlagt eden gick hans önskan i uppfyllelse. Men han övertalades att avstå från pilgrimsfärdens, och påven löste honom från löftet, på villkor att han byggde en kyrka och ett munkkloster, helgade åt aposteln Petrus.

Klosterkyrkan uppfördes enligt samtida vittnesbörd "i en färsansfull nejd": platsen för ett gammalt be-

nediktinkloster på Thomeye, en ö i Themsens marskland cirka tre kilometer utanför Londons dåvarande stadsgräns. Men det var nära kungaborgen, så att kungen hade lätt att övervaka byggnadsarbetets gång.

Edvard Bekännaren dog endast en vecka efter det hans kyrka invigts den 28 december 1065, och här begravdes han framför altaret. Det blev inledningen till Westminister

Kröningstronen med Sconestenen

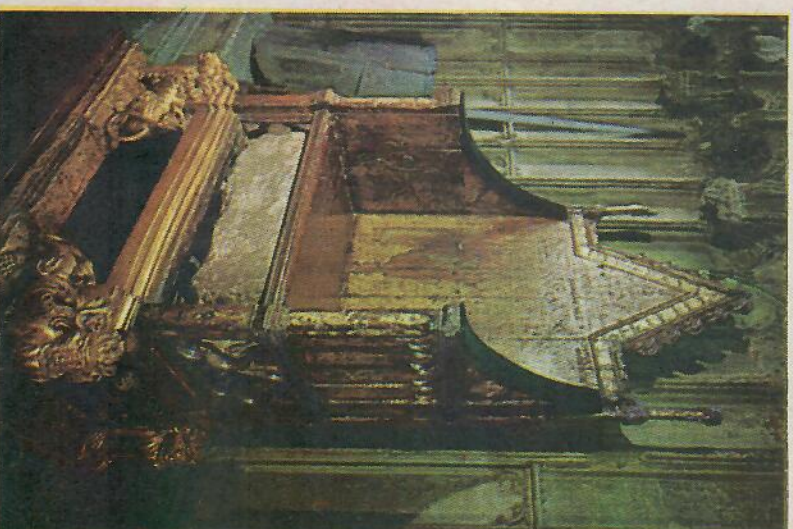

Foto: Picturepoint

Abbeys nära anknytning till statsmakten, som sedermera skulle ytterligare stärkas genom Abbeys grannskap till parlamentshuset.

Ingen samlad byggnadsplan. Av Edwards tjockmurade byggnadsverk finns det bara några få synliga rester kvar. Henrik III rev den ursprungliga kyrkan för att bereda plats åt en ståtligare helgedom, och nybyggnadsarbetet pågick med vissa avbrott i över 500 år — ända till 1745, då de båda västtornen som ritats och påbörjats av St. Paulskatedralens arkitekt, sir Christopher Wren, stod färdiga. Därmed hade Abbeyn fått sin nuvarande gestaltning.

Försöning är det genomgående temat i hela Abbeys fornspråk. Denna den mest brittiska av kyrkor förenar den renaste franska gotik med byggnadsdetaljer av genuint engelsk karaktär. För att tala med den viktorianske arkitekten sir Gilbert Scott: "Westminster Abbey är en fransk tanke uttryckt på perfekt engelska."

"Inget spår av någon samlad byggnadsplan har någonsin påträffats", säger Abbeys arkivarie och bibliotekarie Lawrence Tanner. "Om man ser sig omkring, märker man var byggnästarna improviserat. I södra tvärskeppet till exempel drog de aldrig ner valvbågarna rakt ner på kapitälerna, de gick alltid en smula utanför. Det ger en känsla av liv och rörelse som man aldrig finner i en kyrka där varenda sten har lagts med matematisk exakthet."

Murarna med sina enorma sten-

bördor lutar en aning utåt. "De gled helt enkelt ut till dess strävpelarna fångade upp deras tyngd och höll fast dem", förklarar byggnadsinspektören, arkitekt Stephen Dykes Bower. "Under sekternas lopp har också strävpelarna försjunit sig en smula. Grävnings- och schaktningsarbeten för husbyggen, kloaker och tunnlar i närheten har sänkt grundvattennivån, och det har försvagat Abbeys grund. De oerhörda skakningar kyrkan genomgick under andra världskrigets bombträder har ju också gjort sitt. Men tack vare de genomgripande reparationsarbeten som företagits sedan anslag på en miljon pund beviljats för ändamålet 1953, kan Abbeyn nog stå i 900 år till."

Dess ståtaste stund. Under andra världskriget gick nästan hela personalen vid Westminster Abbey in i civilförsvaret för att gå vakt under flyglarm och släcka brandbomber. Sakristanen Jocelyn Perkins var över de 70, han var döv och krokryggig, men det hindrade honom inte från att ta sina pass vid alla tider på dygnet.

Brandbomber satte eld på domprostostället och brände ut några byggnader strax intill, men Abbeyn själv tycktes stå under änglavakt. Enda fullträffen mot själva kyrkan kom den 10 maj 1941, då en brandbomb slog igenom taket och branden ut i kyrkbänkarna nedanför. "På morgonen stod hela golvet under vatten och det var ett stort hål i taket", berättar förre domprosten Alan Don. "Det var den enda da-

It's a refreshing world with SKÅL.

Förmanserbjudandet
3 handgjorda
SKÅL-glas

SKÅL International Beer, Fack, Solna 1

Fyll i kupongen och skicka in 6 SKÅL-kapslar så får du 3 handgjorda SKÅL-glas mot postförskott kr. 37,75 (exp.kostn.) Erbjudandet gäller i o m 31 maj och högst två st per hushåll. Upplägan är begränsad!

Namn:
Adress:
Postadress:

gen under hela kriget som morgongudsfröjsten inställdes."

Gömda skatter i dagen. Men Londonluften har tillfogat kyrkan värre skador än kriget gjorde. Svalängorna i stenkolströken får stenen att vittra. År 1713 rapporterade sir Christopher Wren att Abbeys yttre stenbeklädnad till följd av kolröken "vittrat sönder till fyra tumsdjup och ständigt flagar av i stora skarvor". Han gav nästan hela kyrkan en ny ytbeklädnad, som sedan under årens lopp har förnyats flera gånger. Knappt en enda ursprunglig sten finns kvar i ytterväggarna.

Ända in på senare år var pelarna och innerväggarna täckta med århundradens sot och smuts. En ny-ligen företagen rengöring har bragt gömda skatter i dagen. En svart

formlös massa i St. Faiths kapell visade sig vara ett utsökt vackert kon-solhuvud från 1200-talet, kallat "Den unge drömmaren". En vägg i södra tvärskeppet avslöjade oskatt-bara muralmålningar med helgonen Kristoffer och Tomas.

Westminster Abbey har inte alltid behandlats med den hänsyn och vördnad den nu inger. Kröningsstolen, gjord åt Edvard I för att in-nesluta den kostbara Scone-stenen som han erövrats från skottarna 1297, har betövats det mesta av sina ursprungliga sniderier och täckts med turistiklotter. Tvärsöver sisen till denna stol, på vilken brittiska monarker tronat vid varje kröning i 650 år, finner man följande stolta inskription: "Peter Abbot sov i denna stol 5 juli 1800".

Begravd rivalitet. I dag håller en stab på 10 kyrkvaktmästare vakt över Abbeyn. De är klädda i långa svarta kaftaner, och många tror att de är präster. De besvarar turisternas frågor och har uppsikt över gravar och kyrkliga skatter. Under juni—september besöks Abbeyn av ca 6.000 personer om dagen. Största turistattraktionen är gravarna, vilka hyser över 3.500 berömda engelsmän, personligheter lika mångskiftande och färgrika som Englands historia.

Populärast är kungagravarna, och därnäst kommer den okände soldatens, Livingstones och dramatikern Ben Jonsons, vidare Dickens' och Macaulays gravar i "skaldevrån" Poets' Corner. Ben Jonsons grav väcker speciellt intresse därför att

den är så liten. Jonson, som gått i Westminster-skolan (en av Englands stora "public schools", grundad av Elisabet I), sägs hos kung Karl I ha utbett sig ymnesten att få "18 tum i fyrkant i Westminster Abbey". När på 1800-talet en ny grav grävdes upp intill den store dramatikers, kunde mannen som ledde arbetet förmåla att Ben Jonson var jordad i upprättstående ställning.

Churchill sade en gång på skämt att han inte ville bli begravnen i Abbeyn, för han var inte säker på att han skulle trivas med sällskapet. Mycket riktigt ligger där tätt intill varandra döda som inte kunde tåla varann i livstiden. För att citera Macaulay är Abbeyn "ett tystnads och försoningens tempel där 20 generationer vila".

mjällfritt hår

Regelbunden användning av BRECK ELIMIN Shampoo ger både kvinnor och män friskt, glänsande och mjällfritt hår

Regelbunden användning av BRECK* ELIMIN med specialkomponenten Z2T14** — som är vetenskapligt utexperimenterat och rekommenderas av läkare — håller mjällen borta mellan shampooeringarna. Håret blir ej fett, utan luftigt, glänsande och lätthanterligt. BRECK ELIMIN kan även användas i förebyggande syfte och är därför ett idealiskt shampoo för hela familjen. Vid särskilt svåra fall av mjällbildning rekommenderas Rincene³ som sköljmedel efter shampooering.

* Inrege, Varmvårk
** Z2T14 (4 Klorofenol) patenterad

BALLANTINE'S LIVVAKTER

Ballantine har installerat en unik och högst effektiv tjuvalarm — sjuttio vita gäss!

En obehörig, som bereder sig tillträde till lokalen där whiskyn lagras, blir omedelbart angripen av vassa näbbar. Gässens hysteriska kacklande tillkallar vaktmanskapets uppmärksamhet — och det finns en whiskytjuv mindre.

På så sätt kan de 42 whisky-sorterna, vilka ingår i Ballantine's Whisky, åldras i lugn och ro. Skickligt blandade, blir de en dag den Ballantine Ni känner till — Sveriges mest sålda buteljimporterade whisky.

Det är värt mödan att ta väl hand om Ballantine's. Varje whiskykännare kan tala om varför.

BRECK ELIMIN
— nu även i crèmeform —

Elisabet I ligger i samma gravvalv som sin halvsyster och medävlerska om tronen Maria Tudor, den Blodiga kallad, som höll Elisabet inspurad i Towern. I samma kapell ligger Elisabets fränka Maria Stuart, som hon lät halshugga. Den latinska inskriften på Elisabets vita marsarkofag lyder i översättning: "Här vila vi två syster i hoppet om en gemensam uppståndelse". Med dessa försöningsord började såren efter religionsstriderna att helas.

"Vad fordras för att få bli begravnen i Abbeyn?" frågar turisterna ofta. "Först och främst att man dör", svarar förste kyrkvaktmästaren Algeon Greaves. Och det är väl också det enda ofrånkomliga kravet. I århundraden har medlemmarna av ätten Northumberland ägt rätt till begravning i Westminster Abbey. På det undantaget när, och med veto rätt endast hos monarken, är det helt domprostens sak att bestämma om en avliden ska befinnas värdig att begravas i Abbeyn, och han har inga strängt fastställda regler att gå efter.

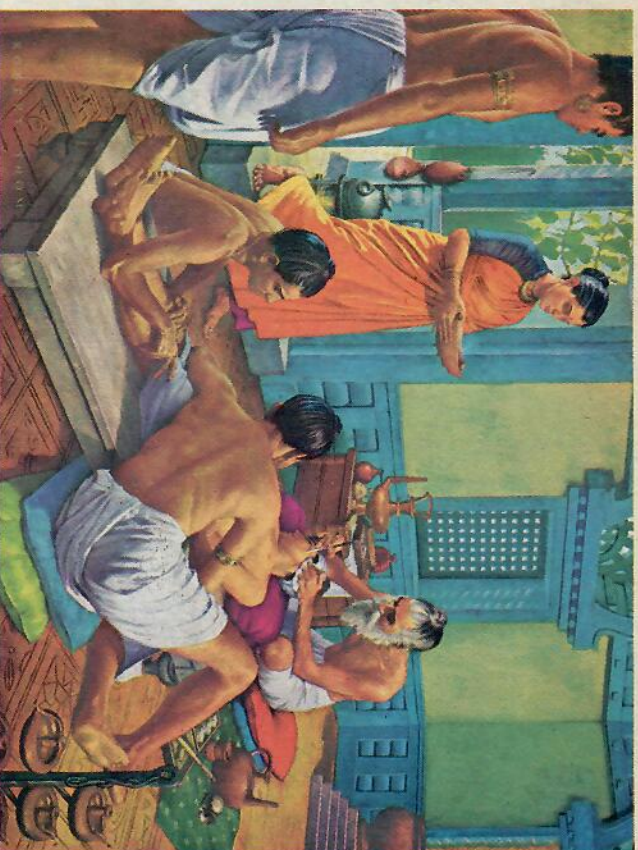
De sista 50 åren har Abbeyn fordrat kremering, helt enkelt därför att där annars inte skulle bli tillräckligt med plats kvar för kommande år. Förslag att flytta över några av de större gravvårdarna till ett nationellt panteon har runnit ut i sanden. "Det är faktiskt ett allvarligt problem", säger Stephen Dykes Bower. "All plats vi kunde upplåta för Churchills minnesvård var en sex gånger fem fot stor stenplatta i golvet."

Kröningsbesvärs ihugkommelse. I första rummet är väl ändå Westminster Abbey känd som Kröningskyrkan med stort K. Här gör sig än en gång försöningsmomentet märkbart. För en kröningsceremoni läses domprosten sin kyrka och överlämnar nycklarna till kunglige överceremoniästaren hertigen av Norfolk, som har hand om alla förberedelserna. Hertigen tillhör Englands främsta katolska adelsätt.

Elizabeth II:s kröning förberedes i många månader och förlopte utan minsta missöde — vilket man inte kan säga om den första Abbeykröningen juldagen 1066. Vilhelm Erövraren och hans normander talade endast franska, hans nyundersåtar endast engelska. När de normandiska riddarna hörde sin ledare hyllas på ett språk de inte begrep, satte de i vrede mod eld på Abbeyns portar och lät sina hästar trampa ner alla som störtade ut ur kyrkan.

Inte ens så sent som vid drottning Viktorias kröning var den invecklade ceremonin fri från intermezzon. "Åkebiskopen var dövd och missade de flesta stickrepplikerna", förtäljer sakristanen Christopher Hildyard. "Kröningsringen befanns för trång. En par snavade på sin långa kappa när han bugade sig för drottningen, och ramlade nedför trontrappan. En annan skrev i sitt ceremoniprogram: "Nästa gång det blir kröningsprogram: nog ha repetition innan."

Makt och privilegier. Även om vörn som helst kan gifta sig i Abbeyn, dvs. försatt att domprosten

SUSRUTA — Kirurg i det forntida Indien — en av en serie oljemålningar. © 1958-59 — Parke, Davis & Company

Läkekonstens milstolpar

Plastikkirurgin anses vanligen som ett sentida medicinskt framsteg men den utövas redan för flera tusen år sedan av den indiske kirurgen Susruta. Eftersom han levde i ett samhälle, som straffade brottslingar genom att vanställa deras yttre, anlades han ofta för att återställa förstörda ansiktsdrag. Genom sitt författarskap bidrog han också till spridningen av indiskt medicinskt vetande över den forntida världen.

Nutidens kirurger utbyter, liksom sina föregångare, kunskaper i öppet samarbete med kolleger i hela världen. Kirurgspatien-

ten av idag kan därför dra nytta av den samlade erfarenheten inom denna gren av läkaryrket.

I fem generationer har Parke-Davis aktivt betjänat läkarkåren. I takt med de ökade resurserna har också förpliktelserna ökat. Förpliktelserna att förbättra läkemedlens effekt... upptäcka och fullända helt nya medel... finna nya metoder för tillverkning och prövning. Varje tillfälle att hjälpa människor till bättre hälsa, längre liv och lycka.

1866 1966
100
År

PARKE-DAVIS

Bättre läkemedel för en bättre värld

ger sitt tillstånd, är det endast medlemmar av kungahuset, personer bofasta inom Abbeys område samt innehavare av storkorset av Bathorden och deras barn som *har rätt* till vigsel i Abbeyn. Under århundradenas gång har Westminster Abbeys intima samband med kungahuset och sedermera med parlamentet gett kyrkan full frihet från kyrklig överhöghet, en frihet som den alljämt nitiskt slår om.

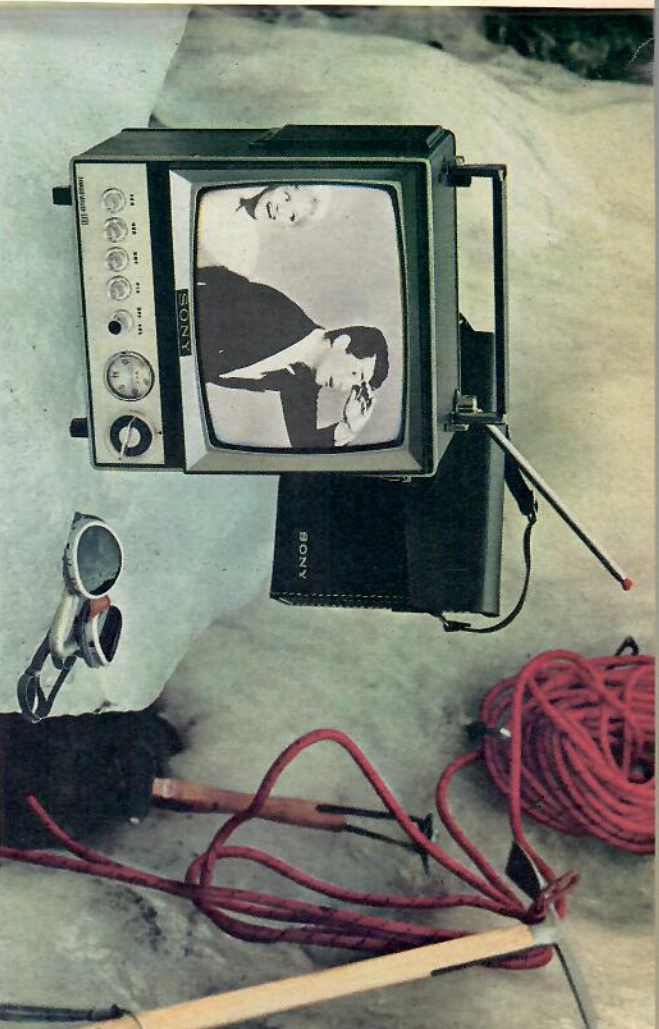
Abbey betyder klosterkyrka, men någon sådan är Westminster Abbey givetvis inte och har inte heller varit det på de senaste 400 åren. När Henrik VIII upplöste klostron 1540, förvandlade han Westminster Abbey till domkyrka med biskop i stället för abbot. Elisabet I förlänade Abbeyn dess nuvarande ställning av "kapitelkyrka" med tilläggat "kunglig och under särskild jurisdiktion". Kronan har kvar ensamrätten att utnämna ledamöter av domkapitlet, men detta utövar i gengäld all bestämmanderätt över Abbeyn och dess egendomar.

"Våra muninenter ger oss avsevärda befogenheter", säger arkivarie Tanner, som även är "Munimentbevarare". Den besynnerliga termen kommer, förklarar han, av ett latinskt ord som betyder befestning, och den syftar på de kungabrev och övriga handlingar som bekräftar Abbeyn i dess privilegier. "Inte ens ärkebiskopen av Canterbury får komma hit utan domprostens tillåtelse."

Universell helgedom. Hur nära knuten än Abbeyn är till stat och

kyrka, måste den klara sig utan ekonomiskt stöd från någondera. Alla klostrrets gamla besittningar — däribland egendomar i 14 grevskap samt större delen av det som nu är Covent Garden, Hyde Park, St. James's Park, Kensington och Belgrave i London, drogs in till kronan av Henrik VIII, och bara mindre delar därav lämnades tillbaka av Elisabet I. Trots alla donationer går Abbeyn i dag med 60.000 pounds årlig förlust. Underskottet täcks dels med de två shilling turisterna betalar i inträde till de kungliga kapellen, dels med bok- och vykortsförsäljning samt med frivilliga bidrag. Westminster Abbeys menighet är i mycket levande bemärkelse världsomfattande och ekumenisk. Vid den gudstjänst som hålls där varje pingstdag under Världskyrkorådets beskydd genjuder kyrkan av Fader Vår på över 20 språk. I oktober 1965 hölls där en stor gudstjänst för medlemmar av talrika trosbekännelser och nationaliteter för att fira 20-årsminnet av FN:s grundande.

"900-årsjubileet kommer att föra hit flera besökare än någonsin förr", säger nuvarande domprosten dr Eric Abbott. "De flesta lär väl betrakta sig som turister, men jag ser dem som moderna pilgrimer som söker nytt hopp i en värld av ovisshet och förtvivlan. Deras pilgrimsfärd blir välsignelserik om de återvänder hem från Abbeyn med hopp om en försoning mellan gammalt och nytt, mellan tradition och frihet, mellan samhällsklasser, nationer och trosbekännelser."

Mera nöje med SONY överallt-TV!

Här måste varje hekto man bär på ge maximalt utbyte... här hör Sony Micro-TV hemma. Den är inte bara bärbar. Utan *tit*-bar också. Överallt:

I BILEN! Ni kan få bilantenn. Och sladd med proppl som passar i cigarrettändaren. Vips har Ni TV-salong i baksätet!

I SKOGEN! Och stugan, och båten. Där kan Ni köra på Sonybatterierna i ladderväska (se bilden). Som Ni kan ladda om själv. Laddaggregatet är inbyggt i TV:n!

I SOLEN! Sony har extra ljusstark bild. Ingen avskärmning behövs ens i solsken. Badstrands-TV!

I FRAMTIDEN! Sony ger Er kommande program 2 från dess första minut. Antenn och allt annat är klart och inbyggt.

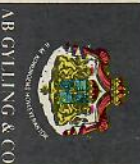
(I TYSTHET...) Hörrproppl medföljer. Ni kan lyssna lyst. Utan att störa.

En del av detta följer med. Annat är extra-utrustning. Titta hos Er radiofackhandlare!

RADIO
TELEVISION
BANDSPELARE
SKIVSPELARE
FÖRSTÄRKARE
HÖRTALARE

GYLLING

väljer åt Er av det
bästa från hela världen

En ny spännande värld — hundratals intressanta saker att se och att göra väntar Er i U.S.A.

Med Boeing jettrafikplan räknas restiden till U.S.A. i timmar, inte i dagar. Och när Ni är framme, piggs och utvilad, kan Ni med Boeing jet snabbt nå vilken del av landet Ni vill.

Besök dess storstäder, dess fantastiska naturscenerier, dess kultur- och nöjescentra. U.S.A. är kontrasternas land — vilda bergskedjor, öknar, bördiga åkrar och yppiga dalar, högmoderna jättestäder och pit-

toreska små byar — alla klimat från nor-
diskt friskt till subtropiskt milt med evig
grönska.

Och likväl mäter U.S.A., med Boeingjet mätt, bara 5 timmar från öster till väster och 3 timmar från norr till söder. På så sätt räcker en vanlig semester väl till för ett U.S.A.-besök.

Närmare upplysningar och hjälp att planera resan får Ni hos Er resebyrå, närmaste U.S. Travel Service-kontor eller det flygbolag Ni anlitat. Upptäck en ny värld! Turista i U.S.A.!

Världens främsta jettar: 707 · 720 · 727 · 737

[illegible]

Ungdomens aggressivitet en kraft att ta vara på

JOHN FISCHER

För varje år som går kryper kurvan för våldsbrott — mord, våldtäkt, misshandel, rån och kravallver — lite högre upp. Många av dessa brott förefaller fullständigt meningslösa: någon skjuter på måfå mot passerande bilar... en yngling drar plötsligt kniv på ett tunnelbanetåg och hotar sina medpassagerare... några tonåringar överfaller en äldre man på en parkbänk och misshandlar honom till döds.

Väldet håller på att bli en väsentlig faktor i tillvaron. Kravaller och meningslös vandalism förekommer allt oftare i nästan alla länder, såväl på landsbygden som i städerna.

Det är lätt att finna förklaringar: De outhärdliga förhållandena i storstädernas slumkvarter, rasmotsätt-

ningar och religiösa friktioner, familjelivets upplösning, de religiösa och nationella värdenas nivellering. Men kanske det under dem alla ligger en annan och mera ursprunglig orsak: det faktum att så gott som alla samhällen plössligen blivit tvungna att radikalt förändra ett av de grundläggande buden i sin traditionella beteendekodex och att många människor, särskilt de unga män-
nän, ännu inte kunnat anpassa sig efter förändringen.

Det budet löd: "Du måste vara beredd att slås!" Det har alltid varit den främsta regeln i kampen för tillvaron. För de tidigaste människorna var livet en ändlös strid: mot istidens fiendliga livsmånjö, mot andra däggdjur om födan, mot sina egna likar om den skyddande grot-

tan, om vattenhållet, jaktmarkerna, kvinnorna. De vildaste, grymmaste och starkaste överlevde och fortplantade sig. De beskedliga, svaga, sakförädliga och dumma fick stryka på foten. Följden blev, som filosofen William James skriver i en essä, att "våra förfäder har gett oss stridslystnaden som ett outplåligt arv".

Med den gryende civilisationen blev striden mer organiserad, en samhällsangägenhet. Gideon slog midjanterna, grekerna tog Troja, vikingarna härjade längs Europas kuster, indianerna drog ut på krigsstigen. Kriget var under århundraden det största gemensamma företaget, och det tog i anspråk all tid, all energi och alla resurser som fanns till övers i samhället. "Historien", säger William James, "är ett enda blodbad. Att anställa jakt på grannstammen, döda männen, plundra byn och ta kvinnorna var både det mest givande och det mest spännande som fanns i livet."

Stridslystnad hyllades som en av de främsta medborgerliga dygderna och i Den Store Kämpen förkroppsligades hjälteideal. Hans namn må ha varit Herkules, Beowulf, David eller El Cid, men hans egenskaper var genomgående desamma: fysisk styrka, oförväglet mod och sticklighet i vapnets bruk. Från sin tidigaste barndom fick männen i samhället lära sig att söka efterlikna honom.

Under nästan hela mänsklighetens historia har det sålunda inte inneburit några större svårigheter att för de aggressiva impulserna —

som är så djupt rotade i vår arvs-massa — finna ett utlopp som inte bara varit accepterat av samhället utan till och med på alla upptränkliga sätt uppmuntras och belönats. Men för ungefär 100 år sedan förändrades reglerna radikalt. Sett ur utvecklingshistoriskt perspektiv stängdes de traditionella utloppsvägar för våldet på ett enda ögonblick. Stridslystnaden blev plötsligt oförenlig med civiliserat samhällsliv.

En av orsakerna här till var krigets industrialisering. Kriget blev inte bara ruinerande dyrt — det förlorade också varje spår av tjusning. Blickar man tillbaka, förefaller det nordamerikanska inbördeskriget ha varit det sista i vilket fysisk styrka, mannamod och frejdig kamplust kunde vara utslagsgivande (årminstone ibland). Kanske är det just därför som så mycket skrivits och skrivs om det kriget, och så vemodsfyllt.

Även de övriga av samhället accepterade utloppsvägar för stridslystnaden började försvinna. I forna tider förefaller det främsta folknöjet på många håll ha varit att betrakta (ofta också delta i) de vilda byslagsmål som regelbundet blossade upp. Förra århundradets litteratur är späckad med skildringar av dylika kalabaliker. Ett överbefolkat stadsamhälle kan helt enkelt inte tolerera spontana och okontrollerade slagsmål. De stör ordningen, äventyrlar säkerheten på gatorna och hindrar trafiken.

I och med att vårt samhälle blev

urbaniserat, förlorade vi en annan rämnar bana för manlig kämpalek: kampen mot naturen. Ända sedan historiens gryning tillbringade männen det mesta av sin tid med att bekämpa elementen när de inte slogs med varandra. De högg ner skogar och utrotade rovdjur, bekämpade snöstormar, torka, ökensand och orkaner.

I dag finns inte mycket kvar av detta hårda liv. Allt färre av våra ungdomar kommer att ägna sig åt arbete ute i naturen. Och de som gör det kan visserligen få ett hårt jobb, men det är sällan vare sig spännande eller farligt. (Vår tids cowboy, till exempel, utför det mest av sitt arbete sittande i en jeep, och vallängaren av i dag går till sjöss i ett flytande oljeraffineri.)

Vi har visat prov på en märklig uppfinningsrikedom när det gäller att finna surrogat för våldet. Det mest fashionabla är någon krävande och farlig sport — backhoppning, sportdykning, vattenskidåkning, bergbestigning, motortävlingar, segling i hårt väder. (När en medelålders journalist ger sig till att ensam krossa Atlanten i en liten fyra meters segelbåt, är det ingen som anklagar honom för självmordstendenser — tvärtom förstår miljö- och kontorslavar blott alltför väl hans längtan efter att få uppleva årminstone ett äventyr i sitt liv.)

Men för åtskilliga av stadssamhällets ungdomar ställer sig dessa utvägar i allmänhet för dyra. Följaktligen söker de sin spänning på omvägar, först genom att se på kri-

minaldramet, fotboll och boxningsmatcher i TV. När detta mist sin tjusning, tar de vanligen till vilda bilfärder. Att ha tillgång till ett motorfordon (sitt eget, föräldrarnas eller ett stulet) är lika viktigt för en ungdom — fattig som rik — i vårt samhälle som skölden var i antikens Aten. Det är en mandonsymbol, det medel man behöver för att visa vilken tuff grabb man är.

Sådana surrogat kan i mer eller mindre oskyldiga former avleda en del av våra uppdämda aggressioner. Men de har alla en stor nackdel: de är konstlade, onaturliga inslag i vårt liv i stället för en del av livet självt. När våra förfäder harpunerade en val, plundrade en stad eller försvarade passet vid Termopyla, så gjorde de det på blodigt allvar. När våra söner bryter benen i skidbacken eller riskerar livet i kappkörningar på landsvägen, så är det bara en ersättning för en verklig bragd och kan därför inte ge den fulla tillfredsställelsen. De längtar alljämt efter en möjlighet att få visa prov på sin mandom på ett meningsfyllt sätt.

I brist på bättre ägnar sig en del — och deras antal växer av allt att döma — åt våldsbrott. Slagsmål mellan ungdomsligor, vandalisering, rån och kravaller är i väsentlig mening mera "verkliga" än någon lek eller idrott.

Dessa företeelser kan mycket väl fortsätta och bli allt vanligare ända till dess vi upptäcker vad William James kallar "krigets moraliska ekvivalent". Han trodde sig ha fun-

nit den. Han ville vävra "hela den ungdomliga delen av befolkningen" i en fredstidsarmé som skulle sättas in i "människlighetens urgamla kamp mot naturen". Han ville sätta varje yngling i hårt och farligt arbete för några år "i kol- och malngruvor, fiskebåtar under stränga vinterförhållanden, i vägbygge och tunneldriving". I dag är det naturligtvis svårt att följa hans recept, eftersom de flesta farliga och fysiskt krävande arbeten har försvunnit. Gruvorna har mer än nog av arbetskraft, vägarna byggs med schakmaskiner i stället för med hacka och spade.

Bäst att ta det säkra...

När TINTORETTO närmade sig de åtti ansåg några av Venedigs rådherrar att han var för gammal för att måla "Paradiset", som skulle smycka Stora rådets sal i Dogepalatset.

Men Tintoretto övervann allt motstånd genom denna vädjan: "Förumna mig paradiset i denna världen; jag är inte övertygad om att jag skall nå det i nästa."

Resultatet blev målarens största mästerverk. - "Miroir de l'Histoire", Frankrike

ÄKTENSKAPSANNONS i *Bertingske Tidende*: "Manlig passionerad anhängare av likställighet mellan könen söker bekantskap med pensionsberättigad yrkeskvinn, som kan ge honom en tryggad framtid."

En biskop skulle på kyrkomöte och hade beställt rum för sig och biskopinnan på ett hotell. I sista ögonblicket fick biskopinnan förhinder, så han reste ensam. När han efter dagens förhandlingar kom hem till sitt rum, fann han sängtäcket avtagat och pyjamasen framlagd på dubbelsängens ena sida. På den andra sidan låg hans mässjorta prydligt hopvik. -D.M.P.

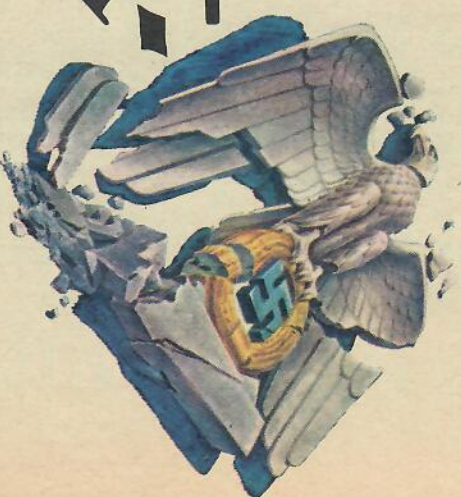
ANSLAG i en park i Melbourne: "Böterna för att beträda gräsmattan är 2 shilling per person. Rabatt för större sällskap."

-Evening News, London

Tur betyder att vara på rätt plats vid rätt tidpunkt för att kunna gripa tillfället.

-Fältmarskalk Slim i Sunday Telegraph, London

MÅNADENS
BOK

Slutstriden

SAMMANDRAG
AV BOKEN
AV
CORNELIUS
RYAN